

اهم چالش‌های فعالان صنعت برق با شبکه بانکی کشور و راهکارهای پیشنهادی

تاریخ گزارش: ۱۴۰۰/۰۹/۳۰

الف) چالش‌های صنعت برق با شبکه بانکی کشور

۱. به رسمیت نشناختن موجودیت شرکت پروژه‌ها در شبکه بانکی کشور

با توجه به کاهش درآمدهای دولت از محل فروش نفت و تحریم‌ها، تغییر تدریجی شرایط قراردادهای در صنایع زیرساختی کشور از قراردادهای پیمانکاری-کارفرمایی به مشارکت‌های عمومی و خصوصی امری اجتناب‌ناپذیر است. در بسیاری از این صنایع، از جمله صنعت برق، تأمین مالی پروژه‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است چراکه این پروژه‌ها عموماً نیاز به سرمایه‌گذاری اولیه بالایی دارند و دیر بازده‌اند. یکی از رایج‌ترین روش‌های تأمین مالی در پروژه‌هایی با ویژگی‌های مذکور، تشکیل شرکت پروژه‌هاست. لیکن در قوانین و مقررات فعلی بانکی کشور، موجودیت این شرکت‌ها به دلیل نداشتن سوابق اعتباری و مالی به رسمیت شناخته نمی‌شود و پرداخت تسهیلات و قبول تعهدات آن‌ها نیز در قبال عواید پروژه میسر نیست.

این در حالی است که بازار سرمایه در این خصوص گام‌های اولیه را آغاز کرده و در تیرماه سال جاری نیز دستورالعمل تشکیل شرکت سهامی عام پروژه باهدف هدایت نقدینگی به پروژه‌های دارای توجیه اقتصادی به تصویب رسیده است.

۲. افزایش نرخ ارز و عدم توان بازپرداخت تسهیلات ارزی مأخوذه

برخی تسهیلات اخذشده در قالب قراردادهای مشارکت مدنی مأخوذه از بانک‌ها در سال‌های گذشته سررسید شده است که تسویه آن‌ها به دلیل افت شدید ارزش پول و افزایش تصاعدی نرخ ارز، خارج از توان تسهیلات گیرنده است. این در حالی است که براساس آیین‌نامه اجرایی ماده ۲۰ قانون رفع موانع تولید، به تسهیلات گیرندگان که اقساط آن‌ها تا پایان شهریور ۹۹ سررسید شده بود اجازه داده شد که اقساط سررسید شده را با نرخ زمان ایجاد بدهی تسویه نمایند، لیکن برخی از شرکت‌ها سررسید اقساطشان مربوط به بعد از تاریخ مذکور بوده و امکان استفاده از این قانون از آن‌ها سلب شده است. این گروه از بدهکاران لازم است که تسهیلات ارزی مأخوذه را با نرخ نیمایی تسویه نمایند که این مسئله بقای کسب‌وکار آن‌ها را به مخاطره انداخته و دسترسی آن‌ها به سایر خدمات بانکی را به دلیل تسهیلات معوق و مشکوک الوصول، محدود نموده است.

اهم چالش‌های فعالان صنعت برق با شبکه بانکی کشور و راهکارهای پیشنهادی

تاریخ گزارش: ۱۴۰۰/۰۹/۳۰

۳. بالا بودن هزینه‌های نقل و انتقال پول ناشی از عدم دسترسی به خدمات بانکی بین‌المللی

با توجه به تحریم شبکه بانکی کشور، شرکت‌های صادرکننده خدمات فنی و مهندسی امکان دسترسی به خدمات بانکی در کشور مقصد از جمله صدور ضمانتنامه‌های فرآیند انجام کار را نداشته و برای دریافت خدمات از بانک‌های خارجی، هزینه‌های گزافی را پرداخت می‌نمایند. همچنین برای خرید تجهیزات مورد نیاز در صنعت برق، انتقال وجه با کارمزدهای بالا صورت می‌پذیرد که جمیع این موارد هزینه‌های تولید را به میزان چشمگیری افزایش داده و منجر به کاهش مزیت رقابتی صادرکنندگان در بازارهای بین‌المللی شده است.

۴. عدم بهره‌مندی از ظرفیت‌های گشایش اعتبارات اسنادی در صنعت برق

گشایش اعتبار اسنادی، یکی از اصلی‌ترین ابزارهای بازار پول است که علاوه بر تأمین نقدینگی می‌تواند بر ایفای به موقع تعهدات طرفین تأثیرگذار باشد و امکان تأمین نقدینگی را نیز از طریق خرید دین برای ذینفعان میسر سازد. بسیاری از محصولات شرکت‌های بخش خصوصی فعال در صنعت برق، توسط وزارت نیرو و شرکت توانیر خریداری می‌شوند که به دلیل عدم انضباط مالی آن‌ها، شبکه بانکی کشور با گشایش اعتبار اسنادی مربوط به معاملات مربوطه ترتیب اثر نداده و بخش خصوصی نمی‌تواند از ظرفیت‌های مربوطه استفاده نماید. از سوی دیگر برخی کارفرمایان پروژه‌های صنعت برق، شرکت‌های توزیع هستند که به دلیل خصوصی‌سازی تابع قانون تجارت بوده و با توجه به زیان انباشته، مشمول دریافت بسیاری از خدمات بانکی از جمله گشایش اعتبار اسنادی نیستند.

۵. عدم اجرای واگذاری مطالبات از طریق کارگزاری (فاکتورینگ)

مطابق با ماده ۸ قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی، تأمین‌کنندگان کالا و خدمات مجازند با استناد به ماده (۱۰) قانون برگزاری مناقصات و در چهارچوب تأمین مالی واگذاری مطالبات از طریق کارگزاری (فاکتورینگ)، تمام یا بخشی از مطالبات قراردادی محقق شده و محقق نشده خود را به اشخاص حقیقی و حقوقی ثالث (پذیرندگان) اعم از بانک‌ها یا مؤسسات اعتباری واگذار کنند. در صورتی که تأمین‌کننده، مطالبات را به ثالث واگذار کند، کلیه کارفرمایان موضوع این قانون اعم از دولتی، عمومی و یا تعاونی مکلف به رعایت واگذاری مطالبات از طریق کارگزاری (فاکتورینگ) هستند. با عنایت به الزامات مندرج در متن قانون مبنی بر تدوین آیین‌نامه اجرایی و بر اساس پیشنهاد

اهم چالش‌های فعالان صنعت برق با شبکه بانکی کشور و راهکارهای پیشنهادی

تاریخ گزارش: ۱۴۰۰/۰۹/۳۰

مشترک وزارت امور اقتصاد و دارایی و سازمان برنامه و بودجه کشور، «آیین‌نامه اجرایی ماده ۸ قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی با موضوع نحوه واگذاری مطالبات قراردادی» در جلسه مورخ ۹۹/۰۷/۱۶ هیأت محترم وزیران مطرح و به تصویب رسید. لیکن این آیین‌نامه تاکنون به شیوه مطلوب اجرایی نشده است.

۶. عدم ایفای نقش بانک توسعه صادرات در تسهیل صادرات

علی‌رغم نقش بانک توسعه صادرات به‌عنوان بانک توسعه‌ای، این بانک سازوکاری مشابه بانک‌های تجاری در ارائه خدمات به مشتریان دارد. با توجه به اینکه منابع بانک مذکور از بودجه دولتی تأمین می‌شود، انتظار می‌رود که فرآیندهای دریافت خدمات نیز در آن با سایر بانک‌ها متفاوت بوده و شرایط سهل‌تری در آن‌ها وجود داشته باشد. همچنین بخشی از خدمات قابل‌ارائه این بانک، به دلیل آیین‌نامه‌های کفایت سرمایه و تکمیل سقف ارائه خدمات، از دسترس مشتریان خارج شده است.

۷. محدودیت‌های بانکی برای تولیدکنندگان و صادرکنندگان

متوقف شدن جریان تولید و صادرات شرکت‌هایی که تسهیلات و تعهدات غیر جاری و یا چک برگشتی در شبکه بانکی کشور دارند، به دلیل عدم امکان صدور ضمانت‌نامه‌ها از دیگر موانع موجود در مسیر توسعه کسب و کارهای صنعت برق است.

۸. عدم حمایت شرکت‌های تولیدکننده جهت خرید مواد اولیه از بورس کالا

۱-۸ صنعت برق، اصلی‌ترین خریدار فلزات اساسی در بورس کالا است و تأمین‌کنندگان مواد اولیه علی‌الخصوص صنایع بزرگ مانند مس، فولاد و محصولات پتروشیمی، با امکان دسترسی به بازارهای جهانی، قیمت نهاده‌های تولید را برای صنایع پایین‌دستی متناسب با تغییرات جهانی قیمت افزایش می‌دهند. برای حمایت از صنایع پایین‌دستی با ارزش‌افزوده بالاتر و ممانعت از خام‌فروشی صادراتی، دولت تدابیری را اندیشیده است. لیکن قدرت بالای چانه‌زنی این شرکت‌ها، خریداران را ناچار به خرید نقدی از آن‌ها می‌کند. یکی از روش‌های مورد استفاده در تأمین نقدینگی مورد نیاز، استفاده از گشایش اعتباری اسنادی است که به علت بالا بودن پیش‌پرداخت‌ها و کارمزد مترتب، در بسیاری از موارد مورد استفاده قرار نمی‌گیرد و خریدار، وجه را نقداً به فروشنده پرداخت می‌کند یا با استفاده از قراردادهای

اهم چالش‌های فعالان صنعت برق با شبکه بانکی کشور و راهکارهای پیشنهادی

تاریخ گزارش: ۱۴۰۰/۰۹/۳۰

نسیه، نرخ سود بالایی را متحمل می‌شود. لیکن علی‌رغم جایگاه شبکه بانکی کشور در تأمین مالی از شرکت‌های تولیدکننده، نقش بانک‌ها در این مورد بسیار کمتر از توان بالقوه آن است.

۲-۸ ابزارهای نوین مانند اوراق گام که توسط بانک مرکزی و بورس کالا معرفی گردید، به دلیل فرآیند صدور این اوراق و ذینفعان آن در بازار تأمین مواد اولیه و بورس کالا کاربرد ندارد.

۹. مشکلات تخصیص ارز و رفع تعهدات ارزی

۱-۹ یکی از اصلی‌ترین چالش‌های شرکت‌های صادرکننده و واردکننده صنعت برق در سال‌های اخیر تخصیص ارز و رفع تعهدات ارزی بوده است. مکاتبات زیادی مستقیماً توسط شرکت‌ها و یا به نمایندگی از آن‌ها توسط سندیکا و وزارت صنعت معدن و تجارت با واحد بین‌الملل بانک مرکزی، انجام شده است که متأسفانه هیچ‌یک از این نامه‌ها و تماس‌ها پاسخ داده نشده است.

۲-۹ الزام شرکت‌های صادرکننده به بازگرداندن ارز حاصل از صادرات در چارچوب قوانین و مقررات فعلی مشکلات زیادی را برای شرکت‌های صادرکننده خدمات فنی و مهندسی که تجهیزات موردنیاز خود را از ایران به کشور مقصد صادر می‌کنند و به‌ویژه سازندگان نیروگاه‌ها در خارج از ایران ایجاد کرده است چراکه لازمه بازگشت ارز حاصل از صادرات این شرکت‌ها، تکمیل پروژه‌های مربوطه است که طبعاً تناسبی با مهلت چهارماهه بازگشت ارز ندارد. ضمن اینکه روش تهاوتر نیز به دلیل لزوم ثبت سفارش بانکی، علاوه بر تحمیل هزینه‌های بالا، موجب تأخیر در ترخیص محمولات و کندی روند تولید می‌شود.

۱۰. عدم تمکین بانک‌ها از مصوبات ستاد تسهیل و رفع موانع تولید

با عنایت به استعلام مأخوذه از اعضا سندیکای صنعت برق به درخواست خانه صنعت، معدن و تجارت استان تهران در خصوص مصادیق عدم تمکین و عدم اجرای مصوبات ستاد تسهیل و رفع موانع تولید، مشخص گردید که شبکه بانکی کشور و به‌ویژه بانک‌های خصوصی از مصوبات ستاد تسهیل و رفع موانع تولید تمکین ننموده و تصمیمات حمایتی ستاد در بانک‌ها از ضمانت اجرایی برخوردار نیست.

اهم چالش‌های فعالان صنعت برق با شبکه بانکی کشور و راهکارهای پیشنهادی

تاریخ گزارش: ۱۴۰۰/۰۹/۳۰

۱۱. محدودیت ارائه خدمات بانکی به شرکتهای تهاتر کننده مالیات

بخشی از مطالبات شرکتهای از دولت و شرکتهای تابعه با استفاده از ظرفیت‌های قانون بودجه از محل بدهی‌های مالیاتی تهاتر می‌شود. لیکن مسیر شناسایی مالیاتی و صدور برگ تشخیص قطعی و در پی آن صدور دستور قطعی تهاتر امری زمان‌بر است که لازم است از مسیر سازمان برنامه و بودجه کشور صورت پذیرد. بدیهی است تا زمان صدور رأی قطعی، امکان صدور مفاصا حساب مالیاتی برای این شرکتهای وجود ندارد که این مسئله خود مانعی در مسیر دریافت برخی خدمات از شبکه بانکی کشور از جمله اخذ تسهیلات است.

۱۲. مشکلات تهاتر بدهی‌های دولت با مطالبات بانکها از شرکتهای

در سال‌های اخیر، بخشی از مطالبات بخش خصوصی از دولت از محل تهاتر بدهی‌های آنها به شبکه بانکی کشور پرداخت می‌شده است که با توجه به کم بودن مبالغ تخصیصی سازمان برنامه و بودجه به این نوع تهاتر نسبت به حجم مطالبات شرکتهای، گروه کمی از شرکتهای امکان بهره‌مندی از این تسهیلات را دارند.

۱۳. سخت‌گیری در اخذ وثایق ملکی

اخذ وثیقه ملکی در بانکها تابع مقررات داخلی سختگیرانه‌ای است که طی آن ضرایب تقلیلی غیرمنصفانه‌ای لحاظ می‌گردد. به عنوان مثال تنها ۸۵ درصد از ارزش کارشناسی شده ملک مسکونی مورد پذیرش است که این ارزش باید حداقل ۱۳۰ درصد اصل و سود تسهیلات را پوشش دهد. این در حالی است که از یک سو ارزش برآوردی کارشناسان رسمی دادگستری از املاک عموماً پایین‌تر از ارزش بازار آن است و از سوی دیگر به دلیل تورم بالای بازار مسکن، ارزش ملک در آینده فزاینده خواهد بود. شایان ذکر است در خصوص املاک با سایر کاربری‌ها به ویژه کاربری‌های صنعتی و تجاری این سخت‌گیری‌ها مضاعف است.

اهم چالش‌های فعالان صنعت برق با شبکه بانکی کشور و راهکارهای پیشنهادی
تاریخ گزارش: ۱۴۰۰/۰۹/۳۰

ب) راهکارهای پیشنهادی رفع چالش‌های صنعت برق با شبکه بانکی کشور

۱. تنظیم آیین‌نامه پرداخت تسهیلات به شرکت پروژه‌ها

انتظار می‌رود بازار پولی کشور با در نظر گرفتن اهمیت چالش تأمین مالی صنعت برق و دنبال نمودن اهداف توسعه‌ای زیرساخت‌های کشور از پتانسیل‌های خود برای تأمین مالی مشارکت بخش خصوصی و عمومی استفاده بهینه نماید. برای این منظور لازم است سازوکار ارزیابی طرح‌های و توجیه‌پذیری آن‌ها فارغ از سوابق اعتباری بررسی شده و بازپرداخت تسهیلات از محل درآمدهای پروژه مبنای تصمیم‌گیری‌ها قرار گیرد.

۲. افزایش نرخ ارز و عدم توان بازپرداخت تسهیلات ارزی مأخوذه

انتظار می‌رود در خصوص تسویه تسهیلات اخذشده در قالب قراردادهای مشارکت مدنی مأخوذه از بانک‌ها که اقساط آن‌ها بعد از شهریور سال ۱۳۹۹ سررسید می‌گردد، چاره‌اندیشی شود تا این گروه از بدهکاران بانکی نیز بتوانند اقساط خود را با نرخ زمان ایجاد بدهی تسویه نمایند.

۳. تسهیم هزینه‌های دریافت خدمات و نقل‌وانتقال پول در بازارهای بین‌المللی

با توجه به اینکه هزینه‌های دریافت خدمات و نقل‌وانتقال پول برای شرکت‌های فعال در سطح بین‌المللی بالاست و این هزینه‌ها خارج از کنترل بنگاه می‌باشد، پیشنهاد می‌گردد بانک مرکزی با همکاری سازمان‌های اجرایی مربوطه، راهکارهایی برای تسهیم هزینه‌های مابین بخش خصوصی و دولت ارائه نمایند تا از فشار مضاعف به بخش خصوصی کاسته شود.

۴. استفاده از ظرفیت‌های گشایش اعتبارات اسنادی در صنعت برق

تسهیل فرآیندهای گشایش اعتبار اسنادی و کاهش کارمزدها و پیش‌پرداخت‌ها می‌تواند تأثیر بسزایی در افزایش کاربرد این ابزار داشته باشد. همچنین تنزیل این اسناد از دیگر روش‌هایی است که با گسترده شدن کاربرد ال-سی می‌تواند بر تأمین نقدینگی بنگاه‌ها اثرگذار باشد. لذا پیشنهاد می‌گردد بانک مرکزی از طریق مذاکره با وزارت نیرو،

اهم چالش‌های فعالان صنعت برق با شبکه بانکی کشور و راهکارهای پیشنهادی

تاریخ گزارش: ۱۴۰۰/۰۹/۳۰

راهکارهایی را برای افزایش اعتبار شرکت‌های تابعه وزارتخانه نزد شبکه بانکی کشور شناسایی نموده تا از این راه علاوه بر افزایش درآمدهای کارمزدی بانک‌ها، نقش خود را در حمایت از تولید داخلی ایفا نماید. همچنین با تفکیک شرکت‌های تابعه توانیر که خصوصی‌سازی شده‌اند، از سایر اشخاص حقوقی، استفاده از این تسهیلات را برای آن‌ها میسر نمایند.

۵. واگذاری مطالبات از طریق کارگزاری (فاکتورینگ)

علی‌رغم آنکه آیین‌نامه اجرایی مربوط به ماده ۸ قانون حداکثری بر اساس پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصاد و دارایی و سازمان برنامه و بودجه کشور تدوین و توسط هیأت محترم وزیران به تصویب رسیده است لیکن این آیین‌نامه تاکنون به شیوه مطلوب اجرایی نشده است که پیشنهاد می‌گردد موضوع توسط بانک مرکزی از وزارت اقتصاد و سازمان برنامه پیگیری و موانع آن به‌ویژه در خصوص فرآیندهای اجرایی در شبکه بانکی مرتفع گردد.

۶. تدوین سازوکارهای حمایتی در بانک توسعه صادرات و افزایش سرمایه

باهدف ارائه خدمات ویژه حمایتی در بانک توسعه صادرات لازم است که بر عملکرد این بانک نظارت دقیق‌تری صورت پذیرد و باهدف افزایش سقف ارائه خدمات و صدور ضمانتنامه، سرمایه این بانک افزایش یابد.

۷. رفع برخی محدودیت‌های بانکی برای تولیدکنندگان و صادرکنندگان برتر

پیشنهاد می‌شود تولیدکنندگان برتر و صادرکنندگان عمده صنعت برق در صورت تقاضا برای صدور ضمانت‌نامه شرکت در مناقصه، پیش‌پرداخت، حسن انجام تعهدات و یا استرداد کسور وجه‌الضمان، از اخذ استعلام‌های بانک مرکزی (چک برگشتی و تسهیلات و تعهدات غیر جاری به سیستم بانکی مشروط به آنکه متناسب با موضوع فعالیت شرکت باشد) معاف شده و سازوکار لازم نیز در سامانه سپام بانک مرکزی ج.ا.ا برای آن‌ها ایجاد شود.

۸. تأمین نقدینگی موردنیاز شرکت‌های تولیدکننده جهت خرید مواد اولیه از بورس کالا

۱-۸ پیشنهاد می‌شود با تقلیل پیش‌پرداخت‌ها و کارمزدها، شرایط گشایش اعتبار برای صنایع پایین‌دستی که جهت تأمین مواد اولیه از بستر بورس کالا استفاده می‌نمایند، ریسک اعتباری پایین‌تری برای بانک‌ها دارد، تسهیل گردد.

اهم چالش‌های فعالان صنعت برق با شبکه بانکی کشور و راهکارهای پیشنهادی

تاریخ گزارش: ۱۴۰۰/۰۹/۳۰

۸-۲ فرآیند صدور و استفاده از ابزارهای نوین تأمین مالی مانند اوراق گام که توسط بانک مرکزی و بورس کالا در سال ۹۸ معرفی گردید، بازبینی شود تا امکان بهره‌مندی صنعت برق از این ابزارها به وجود آید.

۹. تسهیل تخصیص ارز و رفع تعهدات ارزی

۹-۱ در راستای تسریع در حل مشکلات مشتریان ارزی بانک‌ها پیشنهاد می‌گردد پاسخگویی به مکاتبات به‌طور جدی تری در میز خدمت بانک مرکزی نظارت و پیگیری شود.

۹-۲ پیشنهاد می‌گردد، برای شرکت‌های صادرکننده خدمات فنی و مهندسی که تجهیزات موردنیاز خود را از ایران به کشور مقصد صادر می‌کنند و به‌ویژه سازندگان نیروگاه‌ها در خارج از ایران، روش تهاتر تسهیل شده و فرآیندهای اداری و بوروکراسی موجود کاسته شود.

۱۰. تنظیم مقررات جهت تمکین بانک‌ها از مصوبات ستاد تسهیل و رفع موانع تولید

در این خصوص نیاز است که بانک مرکزی با استفاده از ابزارهای نظارتی خود، بانک‌های عامل را به اجرای مصوبات ستاد تسهیل و رفع موانع تولید سوق دهد.

۱۱. ارائه خدمات بانکی به شرکت‌های تهاتر کننده مالیات

همان‌طور که ذکر شد، صدور مفاصا حساب مالیاتی برای شرکت‌های تهاتر کننده با کندی و وقفه صورت می‌پذیرد، لذا پیشنهاد می‌گردد، سازوکار مناسبی برای ارائه خدمات به این گروه از شرکت‌ها در نظر گرفته شود.

۱۲. نظام بخشی به تهاتر بدهی‌های دولت با مطالبات بانک‌ها از شرکت‌ها

برای حفظ عدالت و ممانعت از رانت، لازم است سازوکار شناسایی واجدین شرایط استفاده از روش تهاتر بانکی برای تسویه مطالبات از دولت بازبینی شود.

سندیکای صنعت برق ایران Iran Electrical Industry Syndicate

اهم چالش‌های فعالان صنعت برق با شبکه بانکی کشور و راهکارهای پیشنهادی
تاریخ گزارش: ۱۴۰۰/۰۹/۳۰

۱۳. تسهیل شرایط اخذ وثایق ملکی

پیشنهاد می‌گردد در راستای حمایت از بخش تولید و صنعت، بر عملکرد بانک‌ها در اخذ وثایق بر اساس اعتبار مشتریان و نوع فعالیت آن‌ها نظارت دقیق‌تری به عمل آمده و بانک‌های متخلف شناسایی و جرائم متناسب برای آن‌ها در نظر گرفته شود.

۱۴. استفاده از پتانسیل‌های شرکت‌های واسپاری

در حال حاضر استفاده از پتانسیل‌های شرکت‌های واسپاری در تأمین ماشین‌آلات و تجهیزات موردنیاز به دلیل سقف تعیین شده توسط بانک مرکزی ج.ا.ا در پرداخت تسهیلات، محدود شده است که پیشنهاد می‌گردد این محدودیت‌ها کاهش یابد.